

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB
1956

KUML

ÅRBOG FOR JYSK ARKÆOLOGISK SELSKAB

1956

With Summaries in English

UNIVERSITETSFORLAGET I AARHUS

1956

Forside:

Grauballemandens højre hånd.

Redaktion:

P. V. GLOB

Copyright 1956

by

Jysk Arkæologisk Selskab

Printed in Denmark

by

Aarhus Stiftsbogtrykkerie A/S

Clichéer:

Hammerschmidt - Århus

INDHOLD

<i>Harald Andersen</i> : Afsked med ådalen	7
<i>Svend Jørgensen</i> : Kongemosen	23
<i>S. Vestergaard Nielsen</i> : Vindblæs-fundet	41
<i>C. J. Becker</i> : Fra Jyllands ældste jernalder	50
<i>Oscar Marseen</i> : Oldtidsbrønde	68
<i>Haakon Hougen</i> : Vindumhede-fletningene og kærlighetsknop	86
<i>P. V. Glob</i> : Jernaldermanden fra Grauballe	99
<i>Svend Jørgensen</i> : Grauballemandens fundsted	114
<i>Willy Munck</i> : Patologisk-anatomisk og retsmedicinsk undersøgelse af mose- liget fra Grauballe	131
<i>Carl Krebs</i> og <i>Erling Ratjen</i> : Det radiologiske fund hos moseliget fra Grau- balle	138
<i>C. H. Vogelius Andersen</i> : Forhistoriske fingeraftryk	151
<i>G. Lange-Kornbak</i> : Konservering af en oldtidsmand	155
<i>Henrik Tauber</i> : Tidsfæstelse af Grauballemanden ved kulstof-14 måling	160
<i>P. V. Glob</i> : Et nybabylonisk gravfund fra Bahraíns oldtidshovedstad	164
<i>Harald Andersen</i> : »- Der skal ikke lades sten på sten tilbage«	175
<i>Peder Mortensen</i> : Barbartemplets ovale anlæg	189
<i>P. V. Glob</i> : Rekognoscering på Qatar	199
Jysk Arkæologisk Selskab	203

CONTENTS

<i>Harald Andersen</i> : The Weapons in the Illerup Valley	21
<i>Svend Jørgensen</i> : Kongemosen - A Mesolithic Site in the Bog Aamosen, Zealand	38
<i>S. Vestergaard Nielsen</i> : Vindblæs - A West Himmerland Bronze-Smithy ...	48
<i>C. J. Becker</i> : A Pre-Roman Iron Age Cemetery at Nim in East Jutland ...	65
<i>Oscar Marseen</i> : Prehistoric Wells	83
<i>Haakon Hougen</i> : How and Why the Knot in the Vindumhede Plait was tied - and two Related Norwegian Knots	97
<i>P. V. Glob</i> : The Iron Age Man from Grauballe	111
<i>Svend Jørgensen</i> : The Finding-Place of Grauballe Man	128
<i>Willy Munck</i> : Pathological-anatomical and Forensic-medicinal Investigation of the Peat-bog Body from Grauballe	136
<i>Carl Krebs</i> and <i>Erling Ratjen</i> : The Radiological Examination of the Peat- bog Body from Grauballe	150
<i>C. H. Vogelius Andersen</i> : Prehistoric Fingerprints	154
<i>G. Lange-Kornbak</i> : Grauballe Man - the Conservation Process	158
<i>Henrik Tauber</i> : Dating of Grauballe Man by Carbon-14 Measurement	163
<i>P. V. Glob</i> : A Neo-Babylonian Burial from Bahrain's Prehistoric Capital ..	172
<i>Harald Andersen</i> : The Building by the Barbar Temple	186
<i>Peder Mortensen</i> : The Temple Oval at Barbar	195
<i>P. V. Glob</i> : Reconnaissance in Qatar	201

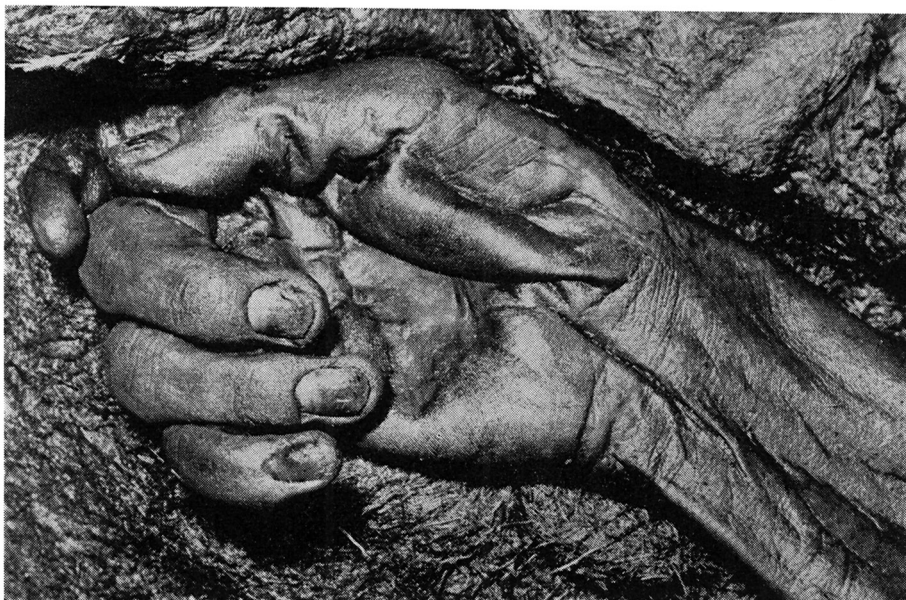

Fig. 1. Grauballemandens højre hånd.
Right hand of Grauballe Man.

FORHISTORISKE FINGERAFTRYK

Af C. H. VOGELIUS ANDERSEN

Som daktyloskop bliver man med mellemrum stillet over for den opgave at skulle identificere en ukendt dødfunden person. Når man ved, hvilke vanskeligheder der kan være forbundet hermed, selv om den pågældende måske kun har været død en kortere tid, vil man forstå, med hvilke følelser jeg i foråret 1952 sammen med lederen af politiets tekniske afdeling i Aarhus, kriminalassistent A. C. Andersen, som iøvrigt har optaget vedføjede fotografier, rettede lupen mod Grauballemandens højre hånd og konstaterede, at papillærlinebilledet i hvert fald på en del af denne hånd var tydeligere end på min egen. Jeg havde allerede hørt, at arkæologerne regnede med den mulighed, at liget kunne være henved 2000 år gammelt, og jeg må erkende, at min første følelse var tvivl, for i så fald ville jeg, såvidt jeg vidste, stå overfor langt det ældste, på selve den menneskelige hud bevarede papillærmønster, med andre ord et helt enestående fund.

Efterhånden som de forskellige aldersbestemmelser nu i sommeren 1956 er ved at nærme sig deres afslutning, må tvivlen imidlertid vige. De foretagne pollenanalyser viser hen til den ældre jernalder, og C₁₄-undersøgelsen siger, at Grau-

balle-mandens dødsår med en nøjagtighed af ± 100 år kan sættes til 310 e. C. Med andre ord: dette fine, man kan næsten sige elegante billede af de allerede i denne persons fostertilstand stedfundne foldninger af hånd- og fodfladernes overhud var bevaret i mindst 1550 år. Hvilket forbløffende lune af naturen!

Det skal dog siges, at de første avisreferater vedrørende denne side af mosefundet var stærkt overdrevne. Bedst bevaret var de grovere linier på højre hånd- og fodflade, hvor endog de naturlige højningsfurer stedvis trådte meget tydeligt frem. Hvad angår selve de digitale papillærmønstre (»fingeraftrykkene«), var venstre hånds fingre for stærkt mumificerede, til at disse mønstre kunne

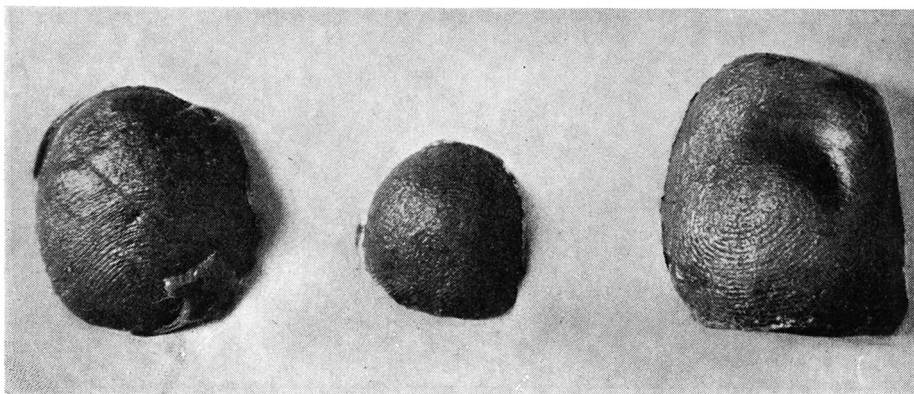

Fig. 2. Fingeraftryk fra Grauballemanden.
Grauballe Man's fingerprints.

aflæses. På højre hånd var det samme tilfældet med pege-, ring- og lillefingeren, mens tommel- og mellemfingeren viste et anderledes tydeligt billede. Højre tommelfingers mønster kunne direkte aflæses som et hvirvelmønster, et såkaldt dobbeltslyngemønster, mens højre mellemfinger viste sig at indeholde et ulnarslyngemønster.

Hensynet til den videre videnskabelige undersøgelse af fundet og den naturlige interesse i at bevare fundstillingen absolut uændret gjorde, at den daktyloskopiske besigtigelse kun kunne blive en periferisk gren af undersøgelsesarbejdet. Der kunne således ikke være tale om at forsøge en normal »afrulning« af de to fingres mønstre. Der foretoges derimod fotograferinger af højre fod og hånd og desuden partielle Negocoll/Hominit-afstøbninger af fod- og håndfladen samt af venstre storetå og de nævnte to højrehåndsfingre. Navnlig afstøbningerne, som jo måtte tages under ret vanskelige forhold, blev ikke af nogen høj kvalitet. Heller ikke de to fotografier yder de iagttagne liniebilleder fuld retfærdighed; det må her erindres, at liget, indtil den egentlige konservering kunne påbegyndes, måtte holdes konstant fugtigt, hvad der både delvis slører billederne og giver en vis refleks. Ingen daktyloskop vil dog være i tvivl: hvis man fra den tid, da Grauballe-manden levede, havde bevaret daktyloskopiske registre, ville det endnu

i dag have været muligt at fortælle, hvad han hed. Det ville kunne lade sig gøre på grundlag af ikke mindre end 4 partier af huden: højre fodflade, højre hånds yderbald (hypothenar), samme hånds tommelbald (thenar), hvor der iøvrigt findes et tydeligt »tilløb« til en slyngeformation i 1. interdigital, samt endelig på grundlag af regionen omkring tommelfingerens radiale delta. – Desværre er opfindelsen af den systematiske daktyloskopi som bekendt mindre end 100 år gammel.

Der er – man kunne fristes til at sige: naturligvis – intet usædvanligt i de to forekommende fingermønstre. Som et kuriosum kan nævnes, at forfatteren af disse linier viser samme mønstertyper i højre hånds tommel- og mellemfinger, uden at jeg derfor tør regne mig selv som en direkte efterkommer af Grauballemanden. I den nulevende mandlige, danske befolkning forekommer de to mønsterformer med en hyppighed af henholdsvis 11.2 og 68.3 %.

Det ville uden tvivl have været muligt gennem en udpræparering af huden på de øvrige 3 højrehåndsfinger også at aflæse disses mønstertype. Dette lod sig imidlertid ikke gøre, som forholdene lå, og kan vel heller ikke siges at være af større interesse.

Uden at man naturligvis kan sige noget sikkert herom og uanset neglens noget afslidte udseende, synes Grauballemandens håndflader ikke at vidne om hårdt eller groft manuelt arbejde, idet papillærlinierne i så fald erfaringsmæssigt viser en så tydelig afslidning, at en direkte fotografering vanskeligt eller slet ikke kan foretages.

Fig. 3. Underside af Grauballemandens højre fod.
Sole of Grauballe Man's right foot.

Det har ikke kunnet undgås, at den fortsatte konservering af moseliget til en vis grad er gået ud over de forefundne papillærmønstre. I dag, hvor konserveringen er tilendebragt, fremtræder linierne fladere og mindre skarpe end straks efter fundet. Liniebillederne fremtræder dog endnu læselige og betegner altså stadig for undertegnede det mest forbløffende fund, som jeg har været ude for under mit mangeårige virke som daktyloskop.

SUMMARY

Prehistoric Fingerprints.

A fingerprint specialist is from time to time faced with the problem of identifying a dead body. Considering how difficult this task can be, even in the case of a person dead for only a short time, my feelings may be imagined when, in the spring of 1952, I turned the magnifying glass onto the right hand of Grauballe Man and saw that, on at least part of the hand, the papillary-ridge pattern was clearer than on my own.

It must, however, be recorded that the first newspaper reports of this aspect of the peat-bog body were considerably exaggerated. Best preserved were the coarse ridges on the flat of the right hand and foot, where even the flexion creases were in places very clear. Of the actual digital papillary patterns ("fingerprints") those of the left hand could not be read as the fingers were too mummified, while in the case of the right hand the index, ring and little fingers were in the same condition. The thumb and middle finger, however, showed by contrast a very clear picture. The pattern of the right thumb could be read off directly as a whorl, a so-called twin loop pattern, while the middle finger of the right hand proved to contain an ulnar-loop pattern.

The necessity of preserving the posture of the body unchanged prevented the usual "rolling" of the pattern of the two fingers. Instead the right hand and foot were photographed, and partial Negocoll/Hominite casts of the sole of the foot and the palm of the hand, the great toe of the left foot and the two fingers of the right hand were taken. Neither the photographs nor the casts are of high quality. The necessity of keeping the body damp until conservation could commence made the result less sharp and introduced unavoidable reflection. There can, however, be no doubt that, had fingerprint registers been kept at the period when Grauballe Man lived, it would today be possible to give him a name – and that alone on a basis of no less than four skin areas: The flat of the right foot, the hypothenar (outer ball) of the right hand, the thenar (ball of the thumb) of the right hand – where moreover there is a clear commencement to a loop on the first interdigital – and finally the area around the radial delta of the thumb. Unfortunately the discovery of systematic fingerprint recording is less than a hundred years old . . .

There is nothing unusual about the fingerprints obtained. The present author possesses the same type of pattern on the right thumb and middle finger – without therefore claiming any direct descent from Grauballe Man. Among the present-day Danish population the two patterns occur with a frequency of 11.2 and 68.3 % respectively.

With some degree of uncertainty, and against the evidence of the somewhat worn appearance of the nails, it may be said that the hand surfaces of Grauballe Man do not bear signs of hard manual labour, as experience shows that the papillary ridges in such cases have a noticeable wear, making direct photography difficult or impossible.

Continued conservation has unavoidably resulted in a deterioration of the papillary patterns, the ridges being now flatter and less sharp than immediately after discovery. The picture is still, however, readable, and Grauballe Man still forms the most noteworthy specimen submitted to me during many years experience as a fingerprint specialist.

C. H. Vogelius Andersen.